

ZMIZELÝ ZÁPISNÍK *Vladimíra Fuxe***Každý zápis by mi byl pomohl zjistit,
CO VŠECHNO PŘINESL ČAS**

Za dveřmi byla léta osmdesátá. Objektivně vzato, podle produktivity jsem v tu dobu dostával práce tolik, že bych se dnes spokojil s třetinou a taktak bych na to stačil. A navíc mě v tu dobu potkalo zadání, na které se nezapomíná. Dramaturgický záměr brněnské zpěvohry mi přihrál příležitost, o které jsem si dosud mohl tak nejdříve nechat zdát: Ivo Osolobě, který přeložil prózu, mi zadal překlad zpěvních textů Bernsteinova CANDIDA.

Dnes už opravdu nevím, kolik času a úsilí mi tento úkol vzal, byla to práce místy ne právě snadná, ale výsledek stál za to: v Horanově režii a Ogounově choreografii se z výkonů herců a z orchestru vedeného Jiřím Karáskem vylouplo až neuvěřitelně krásné představení, na kterém byla radost se podílet. Hrál se od jara až do prosince 1980, s dobrým ohlase; jenže opět to neblahé OUHA: vážně onemocněl jeden z protagonistů – Josef Husník, který nebyl nahraditelný, odváděl ve hře pět postav (i se zpěvem – činoherec!), a jak se říká, neslezl ze scény. Takže bohužel ani nebyl vyčerpán povolený počet představení, hrazených do USA v devizách. Vyšlo najevo, čím dovede vrtkavý osud nahradit povodeň, když se mu zalíbí role kazisvěta. Přes tyto nevládnosti jsem tentokrát měl z vlastní práce dobrý pocit, který mi potvrdila jedna z kritik výrokem, že text patří v oboru muzikálových překladů k tomu nejlepšímu. (V zájmu pravdy dodávám, že se mi víckrát ničeho podobného nedostalo, což se ovšem dá bez následků přežít.)

Spokojen byl i neúnavný Ivo Osolobě, který urychleně dokončil překlad „Annie, get your gun“ Irvinga Berlina, takže jsem opět měl co dělat. Už v únoru 1982 se to hrálo v Divadle Na hradbách. Protože Ivo nechtěl titul kalibru „Ančo, vem si kvér“, dal této verzi titul nový: ŠTASTNÁ RÁNA, KTERÁ VEDLE PADNE. Mám dojem, že to bylo uživatelům příliš dlouhé, takže se tomu stejně většinou říkalo „Anny“. Stojí za zmínku, že jsme ponechali u písně „Kdo má jen slunce a měsíc“ se souhlasem autora překlad Ivo Fischera, který vyšel už před časem v klavírním albu „Americký muzikál“. Byl velmi dobrý a chtít to překládat znovu a jinak, bylo by bývalo nesmyslné. Anny se hrála do června 1983 a bylo to příjemné představení se zajímavými postavami: Dlouhán Milan Pokorný byl Buffalo Bill, Láďa Jurečka slavný náčelník Sedící býk a počet indiánských protagonistů doplňovali pan Malý Kůň a paní Malá Kůňová (Koňová mi jako návrh neprošla, ne kvůli Hispáncům, ale nebylo to asi dost americké).

Už od dubna se přitom (rovněž Na hradbách) uváděla rock-opera-féerie NA-CHOVÉ PLACHTY, kterou podle Grinovy knížky napsal Andrej Bogoslovskij.

Přeložil jsem ji koncem sedmdesátých let pro Divadlo J. K. Tyla v Plzni, kde měla v září 1981 československou premiéru. Na té jsem nebyl, ale asi to dopadlo dobře; rocková opera zaujala mladší ročníky i v Brně, kde vydržela do prosince.

Poslední můj překlad pro zpěvohru byla pohádka pro děti VLK A SEDM KŮZLÁTEK bulharských autorů Alexandra Vladigerova a textaře Dimitra Dimitrova, uvedená v roce 1986 jako československá premiéra. Dopadlo to nakonec z provozních důvodů tak, že se texty nezpívaly, ale všechno četl Vypravěč jakožto průvodce dějem. Co na to říkal autor hudby, to už jsem pro jistotu nepřekládal ani sobě, ale inscenace špatná rozhodně nebyla. Na posezení po premiéře vzpomínám dodnes proto, že pan Vladigerov – věda, že hudba je srozumitelná všem – stříhl z paměti Gershwinova „Američana v Paříži“ ve zcela bezvadné kvalitě; není vyloučeno, že si klavírní podobu skladby zhotovil pro soukromou potěchu sám.

Dodám pro pořádek, že zpěvohra uvedla ještě naši verzi „Kiss me, Kate“ (hrála se dva a půl roku) a SUGAR alias Někdo to rád horké, v roce 1995. Dokdy na scéně vydržela, nevím, protože mezitím přešel soubor zpěvohry (zajisté ne kompletně) pod Městské divadlo v Brně.

Ale nechtěl bych tuto vzpomínku uzavřít bez zmínky o dvou inscenacích, které si vzpomnutí zaslouží: ta první vznikla jako dramatizace Puškinovy Kapitánské dcerky a pod titulem „Romance o lásce“ přinesla zajímavý počin pozdějšího protagonisty Divadla jednoho herce – Miroslava Částka. Zúčastnil jsem se jako textař, hudbu skládal Miloš Štědroň. Mám dodnes dojem, že neměl autor Částkova rozhledu tuto formu tak nevytěženou opouštět, i když bylo zřejmé, kam svým celým dosavadním směřováním tíhne. Rád bych věděl, co on sám si o Romanci myslí dnes.

To druhé zastavení musím věnovat uvedení Piskáčkovy „Slovácké princezny“ souborem zpěvohry v prosinci 1980. Znal jsem některé texty už od raného vnímání, protože si je často zpívaly tety ve Valašském Meziříčí. Tehdy jsem o Slovácku – čili o Moravském Slovensku – nic nevěděl a vlastně jsem dostal o jeho reáliích a mluvě trochu pojem až poté, co jsem přešel do Brna a začal navštěvovat Strážnické slavnosti a občas i sklipky, kde se při víně zpívalo až do... no, do alelujá. Hodně jsem se dozvěděl z pěti dílů Poláčkových Slováckých písniček, z Písniček modloslužebníků a z různých dalších pramenů. Takže v onom roce 1980 už jsem při prvním čtení textu Slovácké princezny narazil na fakt, že ani jeden ze slovesných autorů neměl se skutečným Slováckem nic společného; hned ústřední píseň praví, že „Nikde není *posvícení* tak hezké, jaké my máme“. Tak jsem se pro jistotu zeptal. „Ale tož baže máme, dycky když nám zhasne eletrika, tož máme v tu ranu po svícení.“ – Inu hody sú hody.

(Vzpomněl jsem si chtě nechtě na svoje slovenské spolužáky, citující příležitostně své pedagogy-slovenštináře, vždy upozorňující: „Len, chlapi, žiadne bohemizmy, máme svoju slovenčinu.“ Bohemizmy mohl způsobit i fakt, že

„luteránská“ liturgie byla v češtině, ale asi nejenom to.) Takže nezbylo, než přiblížit aspoň zhruba slovácké realie reálnu a změkčit tvrději vyznívající prago-bohemismy tam, kde tloukly do moravského ucha. Víím, že jsem rovněž přeuspořádal text jemné písně Rainerovy, který byl nositelem spíš „šlechtické“, a tedy v podstatě spisovnější češtiny, „Princezno, vstaň“. Nevím už, z čeho ta nutnost vyplynula. Zůstalo mi v paměti jenom hodnocení jisté divačky, takto pamětnice starších inscenací, která údajně pravila: „Málem jsem to nepoznala, byl to hrozný guláš!“

Jakožto letitý zhotovitel gulášů různého druhu smím podotéci, že můj hovězí **gulyás** ortodoxního typu prohlašoval chuťově zdatný analytik RNDr. Vratislav Nechuta, CSc., za národní kulturní památku.

Z čehož plyne, že guláše mohou (a musí!) být velice různé.

– × –